

φαλληνίαν. Συνηριθμεῖτο μετὰ τῶν ὄρκοδικῶν καὶ πρόσδρος αὐτῶν ἀνεκρηύττετο. Μέλος τῆς ἐφορίας γυμνασίου καὶ Ἑλληνικοῦ σχολείου ἀπήρτιζε, καὶ εἰς διαφόρους ἐπιτροπάς δημοσίων καταστημάτων εἱργάζετο. Πάντοτε δὲ ἔξετέλει εὔσυνειδότως καὶ ὑπερακριβῶς τὰ ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα. Τοιοῦτος ὁ δημόσιος καὶ ἴδιωτικὸς βίος τοῦ διδασκάλου Θεοδώρου Καρούσου. Μεταβαίνομεν τώρα καὶ εἰς τὸν φιλολογικόν.

(ἔπειται τὸ τέλος.)

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Η Μανυτονίτιτα ἡ ἡ ἀλωσίς τῆς Τριπολιτσᾶς ἐτ 1821, δραματικὸν δοκίμιον Γεωργίου Ἀνδρικοπούλου εἰς πράξεις τέσσαρας. Ἐν Ζαΐζωφ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου ἡ «Δύγη.»

Τὸ ἀγγελλόμενον δρᾶμα ἔξεδόθη ἐσχάτως ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Ἀνδρικοπούλου. Ἀνεγνώσαμεν μετὰ χαρᾶς καὶ ἐπισταμένως αὐτὸ, καθθὸ ἐρασταῖς τυγχάνοντες καὶ ἡμεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, πολλῷ δὲ μᾶλλον, καθόσον εἰδομεν ὅτι εἶνε ἔργον πρωτότυπον· διδοῦται ναὶ μὲν τὰ ἐν ζένων φιλολογιῶν μεταφράζόμενα δράματα οὐκ ὀλίγην ζωὴν δύνανται νὰ παρέξωσι τῇ ἀναγεννωμένῃ Ἑλληνικῇ σκηνῇ, ἀλλ' οὐδὲν ἡσσον, τὸ καθ' ἡμᾶς, ἡ ἀληθῆς ζωὴ, ἡ κυρία τροφὴ αὐτῆς εἰσὶ τὰ πρωτότυπα ἔργα. Ἀληθῶς πάνυ δυσχερές ἔστι τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ τις δρᾶμα πρωτότυπον, ἢ ἔτερόν τι, ἀρρώμενος τὰς ὑποθέσεις του ἢ τῶν ἡμετέρων μικρῶν κοινωνιῶν, ἐν αἷς διαβιοῦμεν· διὰ τοῦτο δέον νὰ ἡμεθαῖτον ἀπαιτητικοὶ, καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν πράγματα, ἀν οὐχὶ ἀκατόρθωτα, τούλαχιστον λίαν δυσχερῆ. Τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ τις δμως δρᾶμα πρωτότυπον, ἔπειται ἀρά γε ἐκ τούτου ὅτι καὶ ἡ ὑπόθεσις

δέον νὰ ἦ Ἑλληνική; Οὐχὶ δύναται μὲν ἔκαστος δραματοποιὸς νὰ λάβῃ οἰανδήποτε ὑπόθεσιν ἐξ οἰουδήποτε ἔθνους καὶ νὰ δραματοποιήσῃ δρεῖται δμως νὰ ἔχῃ ὑπ' ὅψιν ὅτι πᾶτα δραματικὴ σχολὴ εἰνε ἐμπνευσίς καὶ ἐκδήλωσις τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἔθνους, ἐν οἷς ἐγεννήθη, καὶ νὰ εἰκονίζῃ ἐν τῷ ἔργῳ του τὸ πνεύμα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς τοῦ εἰς ὃ ἀνήκει ἔθνους. Καὶ ταῦτα γράφοντες, ἐννοοῦμεν μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἀσχολοῦνται εἰς οἰκογενειακὰ δράματα· οἱ ἐπιχειροῦντες δμως νὰ συγγράψωσι δρᾶμα πατριωτικὸν ἔχουσιν ἐνώπιόν των ἀπειρον κόσμον ὑποθέσεων, τὸν μέγαν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα καὶ τοὺς ἀθανάτους ἥρωας αὐτοῦ. Ἀπόδειξις δὲ τούτου τὰ Ἀρατολικὰ ἄσματα τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, ὅστις, ἐννοήσας ὅτι ἡ γαλλικὴ ποίησις δὲν ἦτο Βιώσιμος, ἀν ταχέως δὲν ἥλευθεροῦτο τῶν τετραμένων παρομοιώσεων, τῶν ἀνουσίων μυθολογικῶν ἀλληγορῶν καὶ τῶν μονοτόνων ρυθμῶν, ἐκτίτησεν ἀλλαχοῦ νέου κόσμον ποιήσεως καὶ τὸ διάεμα του ἐστράφη πρὸς τὴν ἀνατολὴν, τὸν προσφιλῆ τόπον τοῦ Βύρωνος καὶ τὴν χώραν ταύτην τῶν ὥραλων γυναικῶν καὶ τῶν εὐόσμων ἀνθέων. Ἀν λοιπὸν ὁ Ἑλληνικὸς ἀγῶν καὶ οἱ γενναῖοι ἥρωες αὐτοῦ ἐνέπνευσαν τὸν υψηπέτην τούτοις τῇ; Γαλλίχς ποιητὴν, Βεβαίως εἶνε αἰσχος δι' ἡμᾶς τοὺς "Ἑλληνας ἀν τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα δὲν μᾶς ἐνέπνευσαν πρὸς πλεκὴν τούλαχιστον ἐνὸς δράματος, εἰκονίζοντος τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν πατέρων μας. Ἀλλ' εἴνε ἀρά γε τοσεῦτον εὐκολεν τὸ δραματοποιεῖν; Τοσις ἐρωτήσει τις τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν. Ἐνταῦθα δρεῖται δμως ἐπ' ὅλιγον ως σταματήσωμεν, δπως λύσωμεν, εἰ δυνατὸν, τὴν ἀπορίαν του ταύτην, μὴ ἀξιοῦντες ἐκ τούτου ὅτι ἀλάνθαστος τυγχάνει ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ταπεινὴ ἡμῶν γνώμη.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, δ ποιῶν οἰκογενειακὸν δρᾶμα δέον νὰ καταβάλῃ πολλοὺς κόπους, νὰ ὑπερποδήσῃ πολλὰς δυσκολίας διδοῦται ἐν αὐτῷ δὲν θὰ εἰκονίσῃ τὸν χα-

ρακτηρα τοῦ μὲν ἡ τοῦ δὲ ήρωος, φλεγμένου ὑπὸ πατριωτικοῦ αἰσθήτας καὶ ὀθόμψηνος πρὸς πόλεμον καὶ μάχας ὡς ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἀλύτεων αὐτοῦ, ἀλλ’ ὅφειλε νὰ εἰκονίσῃ, τοῦθ’ ὅπερ καὶ δυσκολώτερον, τὸν χαρακτῆρα ἀνθρώπου καλοῦ ἢ κακοῦ πρὸς τὴν οἰκογένειάν του καὶ κατὰ συνέπειαν πρὸς τὴν κοινωνίαν ὅφειλε νὰ εἰκονίσῃ τὰ πάθη καὶ τὰς κακίες φυγῆς ἐκδειητημένης καὶ φρύλου, ἢ τὰς εὐγενεῖς; ἐφόσεις καὶ αἱ σθήματα ἐναρέτου καὶ τρυφερᾶς, ὅπως, διαφωτιζομένου τοῦ ἔξωτερικοῦ θίου, ἐπέλθῃ καὶ διαφωτισμός τοῦ ἔσωτερικοῦ καὶ οὕτω πορισθῇ ὁ θεατὴς ἀσφαλῆ καὶ ἀλάνθιστα διδάγματα· ὅφειλε νὰ καταδείξῃ τὰ κοινωνικά νοσήματα καὶ τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς, καὶ ἔκεινα μὲν νὰ στηλιτεύσῃ, ταύτας δὲ νὰ ἔξαρῃ ὅφειλε νὰ παραμυθήσῃ τὸν πέντα, νὰ κινήσῃ τὸν οἰκτον τοῦ πλουσίου, νὰ παρέξῃ ἐλπίδα εἰς τὸν ἄπειρον, ν’ ἀνεγείρῃ τὸν ἀδικοῦ ἐκπεπτωκότα, τιμωρῶν συγγρόνως τὸν αἴτιον τῆς πτώσεως του, νὰ μὴ ἀναρριπτῇ τὰ κοινωνικά μίστη καὶ τέλος νὰ θέλῃ μὲν καὶ νὰ καταγοητεύσῃ τὸν θεατὴν, ἀλλὰ συνάμα καὶ βαθείας νὰ ἀφήσῃ ἐν τῷ καστίῳ αὐτοῦ ἐντυπώσεις, αἴτινες, εἰς δύνατὸν, μεγάλως νὰ ἐπιδράσωσι κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τοῦ θίου του· διότι ἔργον ἔστι παντὸς δραματικοῦ ποιητοῦ νὰ ἀνατέμνῃ τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν καὶ, ἀνατέμνων αὐτὴν, νὰ διδάσκῃ, νὰ χειραγωγῇ τὸν θεατὴν καὶ, βάλλων τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, νὰ δεικνύῃ ἐνταῦθα καὶ τοὺς τρόπους τῆς θεωρείας. Ἀλλ’ οὐχὶ ἡτον δύσκολόν ἔστι τῷ δραματικῷ ποιητῇ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νέων περὶ δραματικῆς ποιήσεως ἴδεῖν, ἡ οἰκονομία τοῦ μύθου, οἱ χαρακτῆρες, τὸ υφος, αἱ σκηναὶ, ἀπερ πάντα ταῦτα ἀποφεύγομεν νὰ ἔξετάσωμεν ἐνταῦθα, καθόσον οὐδὲ τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἀνάλογον ἔργον ἔστιν, οὐδὲ τοῦ παρόντος καιροῦ ἀρμόδιον.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχονται οἱ ἐ-

πιγειροῦντες δράματα, ὧν ἔδαφος μὲν ἐλέγουσι τὴν κυρίαν, τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν, ἀλλ’ οὐχὶ ἡτον παρεισάγουσι καὶ τινὰ ἐπεισόδια, τῆς δραματικῆς ποιήσεως συγχωρούτης τὴν οἰκονομίαν ταῦτην, ποὺς διευκόλυντιν τοῦ δράστητος μετ’ αὐτοὺς δὲ κατατάσσονται οἱ ἀκολουθοῦντες πιστῶς τὴν ἱστορίαν, ἦτι, καθὸ ἐντελῶς γυμνὴ θεωρεῖται ἀνίκανος εἰς διάπλασιν δράματος καὶ διεσχερῶς ἄγονος εἰς δραματικὴν Μεσσήν. Καὶ ἔκεινοι μὲν, παρεισάγοντες κοινωνικὰ ἑπταδόδια καὶ δικτυοκίλλοντες τὴν ἱστορίαν διά τινος ἀλλοιώτεως, διετῷ δύνανται νὰ ὠφελήσωσι τὸν θεατὴν καὶ νὰ καταδεῖσθωσι τούτεστιν αὐτῷ τοὺς ὑπὲρ πατρίδος μόχους, τοὺς ἀγῶνας, τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν πατέρων του, ἀνάπτοντες οὕτω τὸ ἔθνικὸν φύσιμα καὶ δτρύνοντες αὐτὸν ποὺς μίμησιν τῶν ἥρωών ἐκείνων, λαὶ νὰ ποδηγετήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν εὐθείαν κοινωνικὴν ὁδὸν, καθοδῶντα τὴν μὲν ἀρετὴν θεοπλεύσεων, τὴν δὲ κακίαν τιμωρουμένην· πει τούτων δύμας μίαν μόνην ὠφέλειαν δύναται νὰ καρπωθῇ ὁ θεατὴς, οὐ μόνον αἰσθήμα νὰ ἰδῃ ἀνυψόμενον, τὸ πατριωτικόν, καὶ διὰ τούτο τὰ ἔργα των ὑπὸ μίαν μόνον ἐποιήσιν ἔστατάρμενα, δύνανται νὰ θεωροῦσιν ἔξια λόγου, τὴν ἱστορικήν.

Ἐνδιατρίψαντες ὑπὲρ τὸ δέον ἵσι εἰς τὰς γενικὰς ταύτας θεωρίας, σκη πὸν θεοῦτιν δὲν εἰχομεν νὰ ἐπιδεῖσθαι μεν βαθείας περὶ τὰ τοιαῦτα γνώσειν ἀλλὰ νὰ προτρέψωμεν τοὺς διπωσδήποτες ἐρχοτάς τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου νὰ φναγώσωσιν ὀλόκληρον τὴν Μπουγιπούλην, ἄτε οὕτων μεστὴν καλλονῶν, καθόσον ἐποιήθη συνῳδὰ τοῖς προδιατητικοῖς κανόσι. Καὶ δεῖν ἀγνούμεθα ὅτι τὸ ἀγγελλόμενον δράμα δὲν ἀμοιβεῖ καὶ ἐλαττωμάτων, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἰδεῖν, ἀλλ’ οὐχὶ ἡτον ἔνεκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καλλονῶν, ὃ ἀντιγνώστης, ἐπιεικίς φρόμενος, δύναται νὰ πραγματέψῃ κατά. Βεβίως δὲν εἴμειχ ἥρη-

οι ἀρμόδιοι κριταὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ.
Ἀνδρικοπούλου, οὐδὲ ἀξιούμενοὶ διὰ αἰτίαν
αὐτοῦ κρίσεις ἡμῶν; ἐλάνθαστοι καὶ ἔν-
τελεῖς τυγχάνουσιν, ἀλλὰ προσβαίνουσεν
εἰς τοῦτο, ὅμματενοι ἐκ τῆς ἴδεσς δι-
πάν ἀξιῶν ἐπαίνουν δικαιοτικὸν προϊόν
πρέπει νὰ ἐπαινήται, οἱ δὲ ἐπαίνοι νὰ
μὴ ὄστιν ἀπόροις πρωτωπικῶν συντα-
θειῶν η̄ ἀντιπαθεῶν· διότι ἐμέμφησιν
πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους ἔκεινος, οἵ-
τινες κατηγορεῖσθαι τοὺς φίλους τῶν, ἐν
ἐποντικῇ αὐτῶν, ἐπαίνουσι δὲ αὐτοὺς
οἵτινες τύχωσι μπαρόντες, ἐτυμάτιμοιν δι-
μιᾶς ἔκεινος, οἵτινες ἀείποτε παρρησίᾳ
ἐλάλησαν. Ἀγαπῶμεν τὴν τίγριν ἐπι-
πιπτουσαν ἐκ τοῦ προφρονοῦ καὶ διὰ
μᾶς κατὰ τοῦ θύματος αὐτῆς, μιτόμεν
διως τὸν λύκον τοῦ αὐθοῦ, ζητοῦντα νὰ
απιολογήσῃ τὸν καταβροθισμὸν τοῦ ἁρ-
νίου.

Ἄλλος ἐλθωμένεις εἰς τὴν Μπουμπού-
λικα.

Ο ποιητής, ὃς ἐν τῷ προλόγῳ αὐ-
τοῦ λέγει, τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος
αὐτοῦ ἡρύτην ἐκ τῆς Ιστορίας τοῦ ἡ-
μετέρου ἔθνους. Ηκολούθησε λοιπὸν αὐ-
τὴν ἡ κ. Ἀνδρικόπουλος πιεστῶς ηδὲ
μεποικίλλεις καὶ ἡλιούστεκατά τι αὐτήν,
ὅπως διττῶς ὠφελήσῃ τὸν θεατήν; Ἀ-
νύψωσεν ὅπου γέδει τὸ πατριωτικὸν αἴσ-
θητικό καὶ παρεκίνησε τὸν θεατὴν πρὸς
μίμησιν τῶν πρεξεων τῶν πατέρων
μας; Ἐπέτυχε τοὺς χρωτήσας, τὸ
ὑρός, τὴν πλοκὴν, τὰς σκηνὰς καὶ τέ-
λος ἐδυνήθη νὰ διεγείρῃ τὸ μῆσος τοῦ
θεατοῦ κατὰ τοῦ μὲν, καὶ τὴν ἀγά-
πην, τὴν συμπάθειαν, τὸ ἐνδικρέφον ὑπὲρ
τῆς τύχης τοῦ δέ; Τοιαῦται ἦσαν αἱ
ἀπορίαι, αἵτινες διηγέρθησαν ἐν τῷ νῷ ἡ-
μῶν ἥματα τῇ ἐκδόσει τῆς Μπουμπούλικας.
Εἴδομεν καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ κ. Ἀν-
δρικοπούλου καὶ εἰχομεν δι' ἐλπίδος δι-
η Μπουμπούλικα φυσικῆς ἐπρεπε νὰ ἦ-
νε ἐντελέστερον τῶν πρώτων ἐνεγνώ-
σαμεν διθεν αὐτὴν ἐπισταμένως καὶ, ἀ-
τὸ διολογήσωμεν, αἱ ἐλπίδες μας καθ'

διοκληρίαν δὲν διεψεύσθησαν.

(ἔπειτα τὸ τέλος)

Σ. P. TZANOTΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τὸ τάγμα τῶν ἐπιστολογράφων δικι-
ρεῖται εἰς τρεῖς τάξεις. Εἰς τὴν πρώ-
την κατατάσσονται ἐκεῖνοι οἵτινες λαμβά-
νουσιν ἰδιαιτέρων τιὰ εὐχαριστησιν εἰς τὸ
γράφειν ἐπιστολάς.—Εἰς τὴν δευτέραν οἱ
γράφοντες διέτι χρεωστοῦσι νὰ γράψωσι.—
Εἰς δὲ τὴν τρίτην ἐκεῖνοι, οἵτινες ὅχι-
νονται νὰ γράψωσι.

Ορθῆς καὶ κοινωνικῶς λαλοῦντας οἱ
λαμβάνοντες εὐχαριστησιν εἰς τὸ γρά-
φειν εἶναι οἱ μᾶλλον ἄξιοι λόγου. Ο
εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκων οὐδέποτε
ἀρίνει τὴν κατάλληλον περίστασιν διὰ
νὰ γράψῃ. Πάντοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς με-
γαλητέρας εὐχερείας δράττεται τῆς πε-
ριστάσεως ταύτης. “Οταν δὲ αὕτη δὲν
τῷ παρουσιάζεται ἔχει τὴν τέλην νὰ
εὑρῃ οἰχοδήπατας ἀρκοῦται πρόφασιν διὰ
νὰ γράψῃ.

Τοῦ ἔδωκες ἐν βιβλίον πρὸς ἀνάγνω-
σιν.—Οταν σοὶ τὸ ἐπιστρέψῃ σπεύδει νὰ
συνοδεύσῃ αὐτὸ μετά τινων λέξεων, λέ-
γων σοὶ διὰ τὸ ἀνέγνωσης μετά τῆς με-
γαλητέρας εὐχαριστήσεως, συνάμα δὲ καὶ
ἐνδιαφέροντος, σοὶ ἀναγγέλλει διὰ σοὶ
τὸ ἐπιστρέφει, καὶ σὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν
εἰδοποιήσῃς διὰ ἔλαθες αὐτὸ ἀσφαλῶς.—
Ούτω δὲ ἀναγκάζεται νὰ ἀπαντήσῃς,
πληροφορῶν αὐτὸν ὅτι ἔλαθες τὸ βιβλίον.

Ἐάν δὲ τινι συναναστροφῇ ἀναφέρῃς
χωρίον συγγραφέως η̄ στίχον τιὰ ποιη-
τοῦ, τὴν ἐπιοῦσαν λαμβάνεις ἐπιστολὴν
του, δι' η̄ σὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν πλη-
ροφορήσῃς ὅποιον τὸ κεφάλαιον καὶ η̄
σελίς τοῦ συγγράμματος.

Ἐάν κατὰ πρώτων φοράν, ἀπαντήσῃς